

บทที่ ๔

ประเมินผลบทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ

บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศที่เข้ามาช่วยกิจการห้องสมุดนั้นจะเห็นได้ว่า เขามีบทบาทต่อห้องสมุดเกือบทุกประเภท หอสมุดแห่งชาตินั้น มีบรรณารักษ์เข้ามาปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มแรก แต่เป็นการเข้ามาบริหารการมีโครงการหรือหน่วยงานใด ส่งเข้ามาช่วยจำนวนสองคน บรรณารักษ์อีกคนหนึ่งองค์การศึกษานานาชาติ ใดส่งเข้ามาเพื่อสำรวจ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกิจการของหอสมุดแห่งชาติ

สำหรับห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยนั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศมาช่วยก่อตั้ง วางรากฐานงานหอสมุด หรือมาให้คำปรึกษา คำแนะนำ เพื่อให้กิจการของห้องสมุดเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ รวมถึงการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย ดังจะเห็นได้จากห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรซึ่งบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งห้องสมุดใหม่นั้นคงเป็นปึกแผ่นจนในปัจจุบัน ห้องสมุดนี้คือชื่อว่าเป็นห้องสมุดตัวอย่างของหอสมุดทางด้านการศึกษาคึกคักที่สุดของประเทศ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้รับการช่วยเหลือในด้านการปฏิบัติงานจากบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ มี หอสมุดกลางและหอสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางและหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนหอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดลนั้นในระยะแรก ๆ มีชาวต่างประเทศที่มีใจบรรณารักษ์ได้เล็งเห็นความสำคัญและใคร่เริ่มวางแนวทางก่อตั้งห้องสมุดขึ้น และมีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศอีกผู้หนึ่ง เดินทางเข้ามาสำรวจสภาพของหอสมุดแพทยศาสตร์

แต่มีใครมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานห้องสมุดแต่ประการใด ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร
ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังไม่
ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติงาน

ห้องสมุดประชาชนของหน่วยราชการไทยนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์ชาวต่าง
ประเทศเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่วนศูนย์กลางการอบรมการศึกษาผู้ใหญ่จังหวัดอุบลราชธานี
นั้น ได้มีการจัดตั้งห้องสมุดของศูนย์ขึ้นเพื่อให้บริการแก่นักศึกษาและได้ขยายขอบเขตของบริการ
ไปให้ประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์แห่งนี้ได้มีบรรณารักษ์ชาวต่าง
ประเทศมาช่วยกิจการที่สำคัญคือได้ขยายบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ให้แพร่หลายขึ้น

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นห้องสมุดประเภทเดียวที่มีได้มีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ
มาให้ความช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานด้านห้องสมุดโดยตรง มีแต่บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ
และคณะได้เข้ามาสำรวจหนังสือแบบเรียนที่ใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้สำรวจสภาพของห้อง
สมุดและให้คำแนะนำบางประการไว้ นอกจากนี้มีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศที่มาช่วยกิจการ
ของห้องสมุดประเภทอื่น ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพัฒนาการของห้องสมุดโรงเรียนไว้ด้วย

ห้องสมุดเฉพาะของหน่วยราชการไทย ปรากฏว่ามีห้องสมุดเพียงสองแห่ง คือ
ห้องสมุดกรมทางหลวง หรือ ศูนย์บริการทางหลวงสายเอเชีย กับศูนย์บริการเอกสาร
การวิจัย สถาบันวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ที่มีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศมาช่วยจัดตั้ง
ห้องสมุดในระยะแรก ~~ศูนย์บริการเอกสารการวิจัย~~ ชาวต่างประเทศที่องค์การศึกษา ๆ
แห่งสหประชาชาติส่งเข้ามาช่วยจัดตั้งเป็นตำแหน่งนักบริการ เอกสาร
แต่เนื่องจากในปัจจุบันศูนย์มีส่วนสำคัญในการให้บริการข่าวสาร ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์
แก่นักวิจัยคนทั่ว ๆ ไปไม่ต่างจากห้องสมุด และคำว่านักบริการเอกสาร กับ บรรณารักษ์
ก็มีความหมายใกล้เคียงกัน จึงได้รวมชาวต่างประเทศผู้นี้ไว้ในกรวิจัยครั้งด้วย

บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศทั้งหมดที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยมีทั้งสิ้น

รวม ๒๗ คน คือ

บรรณารักษ์ที่มาช่วยกิจการที่หอสมุดแห่งชาติ	๓	คน
ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปทุมวันและบางแสน	๔	คน
หอสมุดกลางและแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๗	คน
ห้องสมุดคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือสำนักบรรณสารการพัฒนาศถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	๒	คน
หอสมุดศิริราชและห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	๓	คน
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๑	คน*
ห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	๒	คน**
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น	๒	คน
ห้องสมุดประชาชน	๑	คน
ห้องสมุดโรงเรียน	๒	คน***
ห้องสมุดเฉพาะ	๒	คน

* หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีชาวต่างประเทศอีกคนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่องานหอสมุด แต่มิได้รวมอยู่ในการวิจัยนี้

** บรรณารักษ์ที่มาช่วยงานหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้น เป็นผู้เกี่ยวข้องกับที่มาช่วยงานหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงนับเพียง ๑ หน่วย

*** บรรณารักษ์ที่มาช่วยกิจการห้องสมุดโรงเรียนนั้นเป็นคนที่เกี่ยวข้องกับที่มาช่วยหอสมุดแห่งชาติ จึงนับเพียง ๑ หน่วย

ในจำนวนบรรณารักษ์ทั้ง ๒๗ คนนี้ ปรากฏว่าบรรณารักษ์ที่มาปฏิบัติงานที่หอสมุดแห่งชาติ ๒ คน ได้ถึงแก่กรรมแล้ว ฉะนั้นจึงเหลือ ๒๕ คน เพื่อให้การวิจัยในวิทยานิทรรศการนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เรียบเรียงจึงได้ส่งแบบสอบถาม* ไปยังบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศเหล่านั้น แต่การติดต่อขอทราบข้อมูลจากบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศนั้นสามารถหาที่อยู่ได้เพียง ๒๑ คน ไม่สามารถติดต่อได้ ๔ คน จึงได้ส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ ๒๑ ราย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ๑๔ ราย ไม่ได้รับกลับคืนมา ๓ ราย คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดร้อยละ ๔๕.๗๑ ของแบบสอบถามที่จัดส่งไปทั้งหมด

บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศทั้ง ๒๗ คนนี้ เป็นชาวอังกฤษ ชาวฝรั่งเศส ชาวเยอรมัน ชาวแคนาดา ชาวนิวซีแลนด์ อย่างละ ๑ คน ที่เหลืออีก ๒๒ คนหรือประมาณร้อยละ ๘๐ นั้นเป็นชาวอเมริกันทั้งสิ้น และบรรณารักษ์ทั้งหมดนี้หากจำแนกตามเพศจะพบว่าเป็นชาย ๑๒ คน เป็นหญิง ๑๕ คน

จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ ๑๔ คน ปรากฏว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่าง ๒๐ ปีขึ้นไป อายุของบรรณารักษ์ที่สูงที่สุดอยู่ระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี อายุที่ต่ำที่สุดอยู่ระหว่าง ๒๖ - ๓๐ ปี

การศึกษามรรณารักษ์เหล่านั้นส่วนใหญ่ได้รับปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีจำนวน ๑๒ คน ปริญญาเอกสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ๕ คน และอีก ๑ คนได้รับปริญญาเอกทางการศึกษา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศที่มาช่วยปฏิบัติงานหอสมุดในประเทศไทยนั้นเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในงานห้องสมุดอย่างเพียงพอ

ปัจจุบันบรรณารักษ์เหล่านั้นทำงานในหน้าที่บรรณารักษ์ ๕ คน (แต่ครบเกษียณอายุแล้ว ๔ คน) เป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ๔ คน (ในจำนวน ๔ คนนี้ครบเกษียณอายุแล้ว ๔ คน) อีก ๑ คนนั้น ครบเกษียณอายุและไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นใด

* ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ก.

สำหรับหน่วยงานที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน ปรากฏว่า มีบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ ทำงานในหอสมุดมหาวิทยาลัย ๗ คน หอสมุดประชาชน ๒ คน หอสมุดเฉพาะ ๑ คน โรงเรียนสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ๕ คน อีก ๑ คนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคานหอสมุดให้แก่หอสมุดทุกประเภท และอีกสองคนไม่ตอบคำถามในแบบสอบถามที่ส่งไป

บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศทั้ง ๑๔ คนนี้ ได้เดินทางเข้ามาช่วยกิจการหอสมุด ๑ ครั้ง เป็นจำนวน ๑๓ คน และได้เดินทางเข้ามาช่วย ๒ ครั้ง มีจำนวน ๕ คน การเดินทางเข้ามานี้ได้ได้รับความสนับสนุนจาก องค์การหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น องค์การการศึกษา ฯ แห่งสหประชาชาติ หน่วยสันติภาพอเมริกันประจำประเทศไทย จำนวน ๓ คน มูลนิธิต่าง ๆ เช่น ฟูลไบรท์ ร็อกกัฟเฟิลเดอร์ และมูลนิธิเอเซีย จำนวน ๗ คน โครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ เช่น โครงการ AID แผนการโคลัมโบ จำนวน ๔ คน

ระยะเวลาที่บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศอยู่ประจำให้ความช่วยเหลือแก่หอสมุดนั้น มีระยะเวลาต่าง ๆ กันดังนี้

ระยะเวลา ๑ เดือน	๒ คน
ระยะเวลา ๒-๖ เดือน	๓ คน
ระยะเวลา ๑ ปี	๕ คน
ระยะเวลา ๑-๒ ปี	๔ คน
ระยะเวลา ๒-๓ ปี	๔ คน

เฉลี่ยแล้วบรรณารักษ์ที่มาทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา ๑ ปี มีจำนวนมากที่สุด

บรรณารักษ์องค์การมุสลิมต่างประเทศส่งเข้ามาใน ส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาของห้องสมุดในระยะแรก ๆ และเป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ดังปรากฏว่า บรรณารักษ์ทั้ง ๑๘ คนนี้เข้ามาในฐานะ ที่ปรึกษาคณะห้องสมุด

(Library consultant หรือ Library adviser) จำนวน ๑๐ คน

อาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำนวน ๗ คน

และ ผู้ช่วยทางเทคนิค (Technical assistant) จำนวน ๑ คน

จุดประสงค์ของการ เดินทางมาช่วยเหลือนั้น บรรณารักษ์แต่ละคนปฏิบัติงานห้องสมุดหลายด้าน ทั้งการให้คำแนะนำ การดัดแปลง หรือสร้างห้องสมุดใหม่ การปรับปรุงงาน คานห้องสมุดและการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ จากแบบสอบถามปรากฏว่าบรรณารักษ์ ที่มาช่วยมีจุดประสงค์ ดังนี้*

จุดประสงค์	จำนวนผู้ตอบ
ให้คำแนะนำการปฏิบัติงานห้องสมุด	๑๐
ดัดแปลงและออกแบบอาคารห้องสมุด	๕
ช่วยปรับปรุงการทำงานและบริการของห้องสมุดให้ดีขึ้นกว่าเดิม	๔
ช่วยปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนบรรณารักษศาสตร์	๔
อื่น ๆ เช่น ช่วยประสานงานการสั่งซื้อหนังสือ	๑

* ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ

ก่อนที่จะเดินทางมาช่วยกิจการห้องสมุดในประเทศไทยนั้น บรรณารักษ์เหล่านี้เคยปฏิบัติงานห้องสมุดและมีความชำนาญด้านต่าง ๆ กัน สามารถจัดลำดับตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามได้ ดังนี้ *

<u>ประเภทของงาน</u>	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
การบริหารงานห้องสมุด	๑๔
การสอน	๑๒
วิชาบรรณารักษศาสตร์	๑๐
อื่น ๆ (ภาษาอังกฤษและชีววิทยา)	๒
การบริการห้องสมุด	๗
บริการจ่ายรับหนังสือ	๑
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า	๔
ไม่ตอบ	๒
งานเทคนิค	๕
การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ	๓
การจัดหาหนังสือ	๒

* ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ

แต่เมื่อเดินทางมาให้ความช่วยเหลือในประเทศไทยนั้น บรรณารักษ์ชาวต่าง -
ประเทศใ้มาปฏิบัติงาน จัดเรียงตามลำดับความสำคัญได้ ดังนี้*

<u>ประเภทของงาน</u>	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
งานเทคนิคของห้องสมุด	๑๑
การจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือ	๕
การจัดหาหนังสือ	๕
ไม่ตอบ	๒
การบริหาร	๕
คัดเลือกและมีส่วนในการก่อสร้างอาคารห้องสมุด	๕
จัดหาบุคลากร	๕
การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์	๗
การจัดบริการ	๖
บริการจ่ายรับหนังสือ	๕
บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า	๕
ไม่ตอบ	๑
อื่น ๆ เช่น ปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ และจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด	๒

จะเห็นได้ว่าประเภทของงานที่บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศทำก่อนที่จะเดินทาง
มาประเทศไทยกับประเภทของงานที่ทำขณะอยู่ในประเทศไทยนั้นตรงข้ามกัน บรรณารักษ์ชาว
ต่างประเทศในขณะที่ปฏิบัติงาน ในประเทศของตนทำงานเทคนิค เช่น การจัดหมู่ ทำบัตรราย
การและการจัดหาหนังสือน้อยที่สุด แต่เมื่อมาอยู่ในประเทศไทย บรรณารักษ์ส่วนใหญ่กลับทำงาน
ด้านนี้มากที่สุด ดังมีผู้ตอบแบบสอบถามถึง ๑๑ คน

* ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ

ผลของการให้ความช่วยเหลือด้านการปฏิบัติงานของหอสมุดนั้น ก่อให้เกิดพัฒนาการ
ดังนี้*

<u>ผลการปฏิบัติงาน</u>	<u>จำนวน</u>
มีการปรับปรุงและการขยายบริการของหอสมุดให้ก้าวหน้า และแพร่หลายขึ้น	๑๖
เกิดความเข้าใจอันดีในเรื่องราวของหอสมุดและอาชีพ บรรณารักษ์	๑๑
มีการสอนและจัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้น	๗

ในขณะที่ปฏิบัติงานของหอสมุดนั้น บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศประสบปัญหาอุปสรรค...
ในการปฏิบัติงาน จัดเรียงตามลำดับได้ ดังนี้ *

<u>ปัญหาและอุปสรรค</u>	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
บุคคลากรที่อยู่ในขณะนั้นยังไม่มีความรู้ทาง บรรณารักษศาสตร์ เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ	๑๑
งบประมาณในการดำเนินงานของหอสมุดใหม่ประสิทธิภาพนั้น มีจำกัด	๑๐
ขาดอุปกรณ์และครุภัณฑ์ของหอสมุด อันจะส่งเสริมให้บริการของ หอสมุดมีประสิทธิภาพ	๑๐
ขาดเนื้อที่ในการทำงาน ลักษณะอาคารของหอสมุดที่เป็นอยู่ไม่ เหมาะสมในการปฏิบัติงาน	๘
ผู้บังคับบัญชาและผู้บริหารขาดความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญ ของงานของหอสมุดและอาชีพบรรณารักษ์	๘

* ตอบไขมากกว่า ๑ คำตอบ

<u>ปัญหาและอุปสรรค</u>	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
จำนวนบุคคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดมีจำกัด	๗
ปัญหาอื่น ๆ คือ ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดความเข้าใจ ด้านภาษา และการติดต่อเพื่อส่งครุภัณฑ์ห้องสมุด ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ฯลฯ	๕
การขาดความร่วมมือ และการประสานงานกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	๒

ในระหว่างปฏิบัติงานนั้น บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศได้ให้ข้อคิดเห็น
และคำแนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ปรากฏว่าข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะนั้นได้รับ
การปฏิบัติ ตามจากห้องสมุดดังนี้

	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
ได้รับการปฏิบัติตามทั้งหมด	๑๒
ได้รับการปฏิบัติตามไม่มากนัก	๓
ไม่ได้รับการปฏิบัติตาม	๑
ไม่ตอบแบบสอบถาม	๒

บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศเหล่านั้นภายหลังที่ได้เดินทางกลับไปแล้ว
บางคนได้ติดตามผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในการ
ปรับปรุงและแก้ไขงานห้องสมุดให้ดีขึ้น ปรากฏว่ามีบรรณารักษ์ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและ
คำแนะนำภายหลังจากที่เดินทางกลับไปแล้ว ๔ คน อีก ๑๐ คนนั้นไม่ได้ติดต่อกับห้อง
สมุดแต่ประการใด

ในปัจจุบันบรรณารักษ์ที่ได้เคยมาช่วยกิจการห้องสมุดในประเทศไทยยังคงมีการติดต่อกับห้องสมุดนั้น ๆ อยู่ มีจำนวน ๗ คน ไม่ได้ทำการติดต่ออีกเลย ๗ คน ไม่ตอบแบบสอบถาม ๔ คน

เกี่ยวกับความคิดเห็นว่า กิจการห้องสมุดและการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เจริญขึ้นมากน้อยเพียงใดนั้น ปรากฏคำตอบ ดังนี้

	<u>จำนวนผู้ตอบ</u>
ดีมาก	๕
ดี	๗
พอใช้	๑
ไม่ออกความเห็น	๕

จากการประเมินผลการปฏิบัติงานและความคิดเห็นของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ได้เข้ามามีบทบาทในด้านการช่วยก่อตั้งและเผยแพร่ความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์จนเป็นผลให้ห้องสมุดหลายแห่ง และการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เจริญก้าวหน้ารวดเร็วขึ้น ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศข้างต้น เป็นข้อยืนยันได้ประการหนึ่งถึงความสำเร็จในกิจการและวิชาการด้านนี้ของประเทศไทย.